

Gevlucht voor de Taliban, teruggestuurd door Pakistan: ‘Is er geen plek voor drie Afghaanse vrouwen?’

Achtergrondartikel uit het ND, door [Marije Vlaskamp / vk](#), zaterdag 2 december 2023

Pakistan deporteert op grote schaal Afghanen zonder geldige verblijfsdocumenten. Vluchtelingen die hun leven niet zeker zijn onder de Taliban, duiken massaal onder. Silay Nazami en haar twee dochters durven al weken niet naar buiten.

Afghaanse migranten en vluchtelingen in een kamp net buiten Pakistan. De WHO vreest voor bevroeringsdoden en de uitbraak van besmettelijke ziekten. Beeld epa / Samiullah Popal

Wegsluipen door de achterdeur, over een muur klimmen en dan een verstoppiek zoeken op een bouwterrein, in de hoop dat de politie daar niet naar drie doodsbang Afghaanse vrouwen zoekt. Dagelijks nemen Silay Nazami (67) en haar twee dochters hun vluchtplan door. ‘Zo bereiden we ons voor op het moment dat de politie binnenstormt’, zegt dochter Aziza (40) vanuit een Pakistaans onderduikadres.

Sinds 1 november zet Pakistan Afghanen zonder geldige verblijfspapieren zonder pardon het land uit, dus gebruiken de vrouwen om veiligheidsredenen schuilnamen. Hun echte namen zijn bij de redactie bekend. *De Volkskrant* spreekt hen via een videoverbinding op het Alkmaarse kantoor van hun advocaat, Frans-Willem Verbaas.

Wegens haar jarenlange arbeidsverleden bij Eupol, de Europese politiemissie in Afghanistan, hoopt Nazami al langer dat ze naar Nederland mag komen. Ze wacht op uitsluitel over haar zaak in buurland Pakistan, maar daar is haar situatie nu ineens penibel.

vrees voor vervolging

De Pakistaanse regering zegt illegaal verblijvende buitenlanders te deporteren wegens ‘criminele activiteiten’. Maar op de achtergrond speelt Pakistaanse wrevel over de weigering van het Taliban--

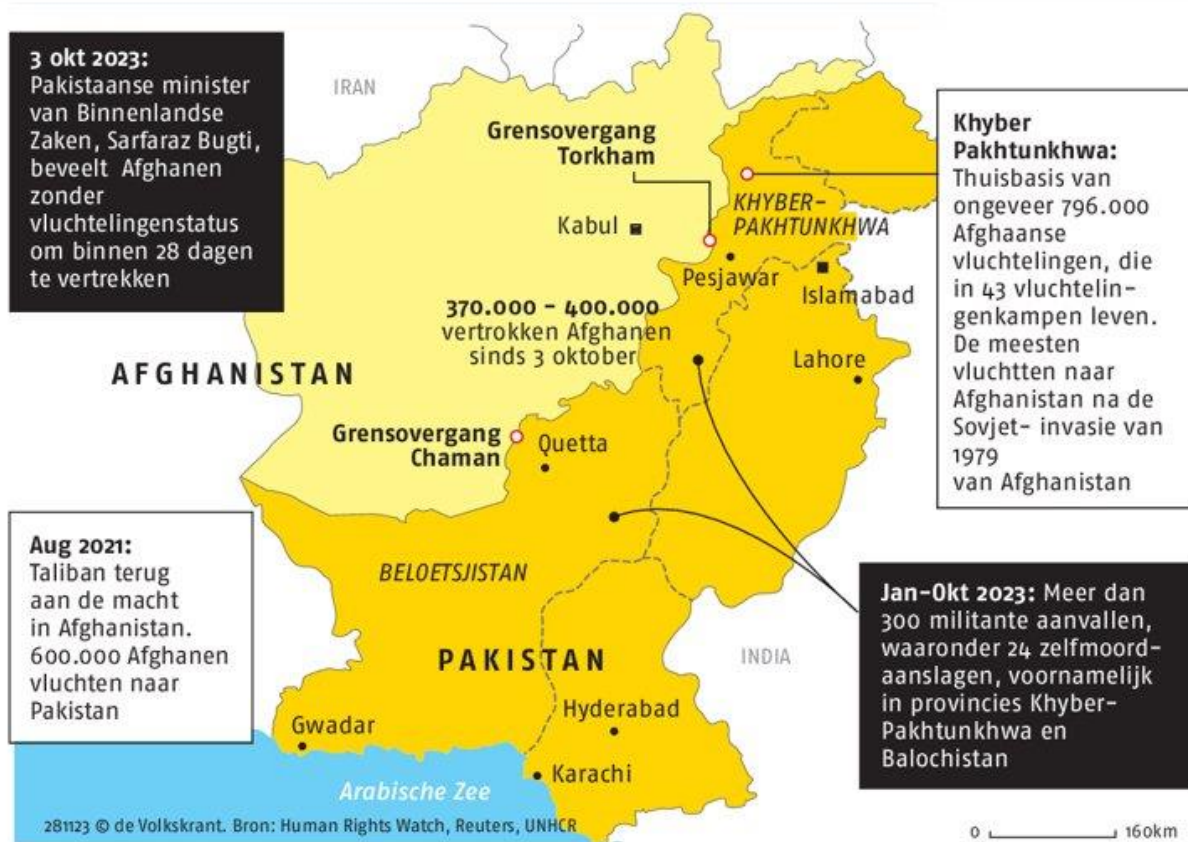
regering om extremistische groeperingen aan te pakken die terroristische aanslagen uitvoeren op Pakistaans grondgebied. In de praktijk worden vooral Afghanen getroffen door de uitzettingen.

De afgelopen decennia hebben ruim vier miljoen Afghanen een veilig heenkomen gezocht in buurland Pakistan. Na de val van Kabul in augustus 2021 kwamen daar nog zeshonderdduizend mensen bij. Pakistan heeft al eerder groepen Afghanen uitgezet, maar nog nooit op zo'n grote schaal als nu. Bijna twee miljoen in Pakistan verblijvende Afghanen staan op de nominatie voor deportatie.

Daar zitten mensen tussen die een weg zochten uit de armoede van de failliete Afghaanse economie, maar ook enkele duizenden mensen die zijn gevlucht uit vrees voor vervolging door de Taliban, aldus Pakistaanse mensenrechtenactivisten tegen persbureau Reuters. 'In Afghanistan hebben wij alleenstaande vrouwen geen leven, omdat we zonder mannelijke begeleider niet op straat mogen komen. Nu zijn we in Pakistan ook niet meer veilig', zegt Aziza.

Inmiddels hebben zo'n vierhonderdduizend Afghanen Pakistan verlaten. Wie na een paar jaar in een detentiecentrum over de grens wordt gezet, mag blij zijn om daar een onverwarmde tent te vinden. Met een binnenlandse vluchtelingen crisis van zo'n zes miljoen op drift geraakte mensen, kan de Taliban-regering de opvang van nog eens honderdduizenden ontheemden uit Pakistan niet aan. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) waarschuwt voor de uitbraak van besmettelijke ziekten onder de gedeporteerde Afghanen. Ook lopen kwetsbare vrouwen en kinderen de kans om dood te vriezen met het koude winterweer.

PAKISTAN ZET AFGHANEN ZONDER VERBLIJFSVERGUNNING UIT

- beeld de Volkskrant

Of de Taliban het doopceel van uitgezette Afghanen onderzoeken en bepaalde terugkeerders gaan vervolgen, weet niemand. Maar Nazami en haar dochters nemen geen risico. Ze gaan alleen naar buiten als het echt moet omdat ze niet zeker weten of hun papieren in orde zijn. 'Onze Pakistaanse visa zijn verlopen en de contactpersoon die voor veel geld beloofde om voor visumverlenging te zorgen, laat niets meer horen', aldus Aziza.

Hun registratie als vluchteling bij UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, biedt weinig bescherming. Ondanks Pakistaanse toezeggingen dat 1,4 miljoen als vluchteling geregistreerde Afghanen zich 'geen zorgen hoeven te maken', zegt UNHCR dat de razzia's de afgelopen weken ook Afghanen met een geldige verblijfsstatus of een vluchtelingenregistratie hebben getroffen.

visitekaartje

Pakistan leek de beste plek om af te wachten of er kans is op hervestiging in Nederland, zegt Aziza. Zeker toen de Taliban begin 2022 huiszoekingen hielden in hun woonwijk in Kabul, voelden de drie vrouwen zich daar onveilig. Aziza is jurist en werkte met haar jongere zus bij een Afgaanse ngo voor vrouwenrechten. Dat zijn levensgevaarlijke activiteiten onder de Taliban. Een ander risico vormt Nazami's arbeidsverleden bij de Europese politiemissie in Afghanistan (Eupol). Daar deed ze van 2007 tot 2016 schoonmaakwerk voor Europese politiemensen, rechters en juristen die hun Afgaanse evenknieën traiden.

De missie was een visitekaartje voor westerse landen die beloofden Afghanistan tot een vrijer, veiliger land te maken. De Afgaanse pers kwam er vaak op bezoek. Honderden studenten kregen dagelijks les op het opleidingsinstituut voor Afgaanse politieagenten, en dan waren er nog goed bezochte recepties en feesten zoals de kerstmarkt, vertelt voormalig advocaat-generaal Jan Gras in een telefoongesprek. Hij verzorgde ruim drie jaar juridisch onderwijs bij Eupol in Kabul. 'Iedereen vond het interessant om een kijkje bij Eupol te nemen, daar waren we trots op', zegt hij.

Twee tot drieduizend Afghanen werden de afgelopen jaren naar Nederland geëvacueerd, onder wie 118 oud-werknemers van de Europese politiemissie Eupol en hun ruim vijfhonderd familieleden. Zestien Afgaanse Eupollers, onder wie Nazami, werden afgewezen.

Afgaanse werknemers van de missie zitten in een lastig bureaucratisch parket. Nederland was, met zo'n vijftig experts, oververtegenwoordigd bij de Eupol-missie. Toch was de Europese Unie werkgever van het Afgaanse personeel. De Europese Raad besloot in december 2021 dat Afgaanse Eupollers mogen overkomen. De EU stelde een lijst op met 650 Afghanen, inclusief gezinsleden, die een hoog risico lopen. Het is echter aan lidstaten om visa af te geven – wat volgens belangenbehartigers van de Afghanen vrijwel niet gebeurt.

Nederland heeft 26 Afghanen van die lijst opgenomen, blijkt uit een brief aan de Kamer uit februari 2022. Een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken zegt dat Afghanen die naar Nederland mogen, maar nog niet zijn aangekomen, 'in beeld zijn'. 'Daar zitten geen mensen tussen die zich nu in Pakistan bevinden. Wie in Pakistan zat, is een half jaar geleden al doorgeleid naar Nederland.'

'De Taliban leken goed te hebben uitgezocht wat we deden.'

Nazami probeerde krampachtig geheim te houden waar ze werkte. Al waren de Taliban niet aan de macht, hun spionnen waren overal, zegt ze. 'De eerste jaren vertelde ik mijn burensmoesjes dat ik

een naaicursus volgde. Ik nam steeds een andere weg naar de Eupol-compound. Toen werknemers vanaf 2012 werden opgehaald met busjes, kwam de buurt er alsnog achter', vertelt Nazami. Daarna kwamen de dreigbrieven van de Taliban, zegt dochter Aziza. 'Daarin stond dat mamma moest stoppen met werken voor 'buitenlandse kettters'. Familieleden kregen kopietjes daarvan in de bus. De Taliban leken goed te hebben uitgezocht wat we deden.'

Hou je mond daar maar over tegen de Europese bazen, anders lijkt je niet gemotiveerd, kreeg Nazami van haar Afghaanse leidinggevende te horen toen ze haar zorgen over die brieven uitte. 'Als weduwe moest ik mijn kinderen grootbrengen, ik wilde mijn baan houden', zegt ze. Dus probeerde Nazami - tijdens haar werk zo min mogelijk op te vallen. 'Ik was bijvoorbeeld bang dat ik op recepties bij het serveren van koffie en thee aan gasten zou worden gezien. Want daar liepen allerlei Afghanen rond, bijvoorbeeld hoge politiefunctionarissen en hun familieleden.' Na het einde van de Eupol-missie in 2016 zocht ze wegens gezondheidsproblemen geen nieuw werk. Ze had haar doel bereikt: haar kinderen waren volwassen, Aziza studeerde zelfs.

'geen zichtbare functie'

Na de val van Kabul bewoog Aziza hemel en aarde om haar moeder op een evacuatielijst te krijgen, maar het duurde lang voordat ze de mobiele telefoonnummers van de overwegend Nederlandse Eupol-bazen van haar moeder te pakken had. Toen haar moeder eenmaal op de lijst van Eupol-veteraan Gras stond, had de Nederlandse ruimhartigheid om Afghaans personeel op te nemen al plaatsgemaakt voor de angst dat grote aantallen Afghanen aanspraak op bescherming in Nederland zouden maken. De criteria voor toelating van Afghanen waren aangescherpt. Nazami viel buiten de boot omdat ze geen 'zichtbare functie' had.

Gras bestrijdt dat schoonmakers alleen achter de schermen werkten. 'Dat criterium is hier ingevoerd om de aantallen Afghanen die Nederland opneemt te beperken. Natuurlijk waren schoonmakers zichtbaar, net zoals iedereen die dagelijks naar een internationale organisatie ging. Het maakt de Taliban niet uit welk werk iemand daar deed: iedereen die met de vijand heeft geheuld, mag worden gedood.'

Gras schakelde Verbaas in voor Nazami. De advocaat procedeert nog tegen de afwijzing, maar hij verwacht dat het minstens een half jaar duurt voordat er uitsluitel komt. Dat is moeilijk te verteren voor de vrouwen. 'We weten niet eens of we morgen nog in deze kamer zitten, want onderdak vinden wordt lastiger nu mensen die Afghanen huisvesten daarmee 3 tot 5 jaar gevangenisstraf riskeren', zegt Aziza.

'Is Nederland zo klein dat er geen plek is voor drie kwetsbare Afghaanse vrouwen?'

'Steeds minder mensen durven te helpen. Pakistanen die geld van onze familieleden in Afghanistan doorsluizen, geven ook niet meer thuis.' Nu hun spaargeld opraakt, verkopen ze hun laatste gouden sieraden. 'De grootste zorg is medicijnen regelen voor mijn moeder, die aan de ziekte van Parkinson lijdt. Apotheken controleren klanten op verblijfsdocumenten, daar kunnen we niet terecht', aldus Aziza.

Ze gaat hyperventileren als ze te veel op sociale media kijkt, zegt ze, maar op hun onderduikadres is niets anders te doen dan kijken hoe de was droogt voor het geblindeerde raam. Moeder Nazami voelt zich in de steek gelaten. 'Schandalig dat ze ons hier laten zitten. Is Nederland zo klein dat er geen plek is voor drie kwetsbare Afghaanse vrouwen?'

VN-vluchtelingenorganisaties en westerse diplomaten zijn geschokt over de heffingen die de Pakistaanse autoriteiten opleggen aan Afghanen die naar het westen mogen voor hervestiging. In Pakistan wachten twintigduizend Afghanen die naar het Verenigd Koninkrijk mogen, en nog eens 25 duizend Afghanen die zich in de Verenigde Staten hervestigen.

De Pakistaanse regering heeft beloofd deze mensen niet te deporteren. Vorige week bleek dat Afghanen die hun papierwerk rond hebben voor vertrek naar een westers land, Pakistan echter pas mogen verlaten na betaling van 830 dollar. Bijkomstige moeilijkheid is dat dit bedrag moet worden betaald met een creditcard. Die hebben de meeste Afghanen niet.

hervestigingsheffing

Westerse diplomaten die klaagden over het financieel uitmelken van vluchtelingen, kregen volgens de Britse krant *The Guardian* van de Pakistaanse autoriteiten te horen dat westerse landen beter snel reisdocumenten voor deze groep kunnen afgeven. Pakistan zei ook dat het aanvankelijk een hoger bedrag van 10.000 dollar per vluchteling wilde opleggen.

De zogeheten 'hervestigingsheffing' stuit op bezwaren van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR, die vorige week de Pakistaanse regering al opriep de massale deportaties op te schorten nu de winter invalt. UNHCR vreest dat kwetsbare mensen in het grensgebied de kou niet overleven.

<https://www.nd.nl/nieuws/buitenland/1203037/gevlucht-voor-de-taliban-teruggestuurd-door-pakistan-is-er-ge#/reader>

[LEES OOK: In Pakistan laait de strijd weer op tussen het leger en de Taliban](#)